

Kulturläroplan i Nykarleby 3.0

Uppdaterad våren 2023

VAD? Kulturläroplanen är sammanställning av konkreta aktiviteter som ska ge en kulturell allmänbildning för barn och unga inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen samt Topeliusgymnasiet (TG) i Nykarleby. Basen i planen utgörs av kommunens och regionens eget kulturutbud och kulturella traditioner, men den ska också representera en bred syn på kultur. I planen ingår även en årsplan över märkesdagar och en checklista med minimikrav. Kulturläroplanen stöder främst följande kompetensområden inom läroplanen för den grundläggande utbildningen: *Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)*, *Multilitteracitet (K4)*, samt i viss mån även *Digital kompetens (K5)*. Kulturläroplanen omfattas naturligtvis även av det övergripande kompetensområdet *Förmåga att tänka och lära sig (K1)*. Gällande lärområdena inom småbarnspedagogiken stöder planen delarna Språkens rika värld, Mina många uttrycksformer och Jag och vår gemenskap.

HUR? Kulturläroplanen förverkligas som ett samarbete mellan småbarnspedagogik, skola, bibliotek och kultur- och fritidsverksamhet och kulturaktörer. Inom ramen för planen ska eleven uppleva, interaktivt delta, vara kreativ, skapa själv och söka information om olika kulturformer. Verksamheten sker både inom och utanför daghems- och skolmiljön och inom olika ämnesshelheter.

VARFÖR? Genom att föra in kultur i barnens vardag tryggas en jämlik möjlighet till tidig utveckling av kulturkompetens. Kulturläroplanen ska hjälpa till att förverkliga den allmänna läroplanens mål och vara ett långsiktigt verktyg för pedagoger inom småbarnspedagogik och skola.

Ålder	Lärområden inom småbarnspedagogiken	Aktivitet/tema	Förverkligande/metod Nyckelord	Samarbetspart	Kommentarer Tillvägagångssätt
0-2 år	Språkens rika värld	Sagornas värld	Besök på biblioteket, egen sagostund på biblioteket, teaterupplevelser mm.	Biblioteken i Nykarleby	Första kontakt med biblioteket
		Sagostund	Sagostund i gruppen, besök från biblioteket	Biblioteken i Nykarleby	1 besök vartannat verksamhetsår tillsammans med grupp 3-5 ålder. Föreståndare tar kontakt.
	Mina många uttrycksformer	Musik	Lära känna olika instrument genom upplevelseverkstäder, ta del av konserter, dans och rörelse till musik	Utomstående aktörer, lokala aktörer, Kultur & Fritid	Respektive daghem arrangerar själva eller deltar i utbud koordinerat av Kultur & Fritid eller annan part.
		Konst	Uppleva konst genom olika sinnen, prova på olika tekniker genom skapande, ta del av utställningar mm.	Kultur & Fritid, lokala aktörer	Respektive daghem arrangerar själva eller kontaktar en konstnär/hantverkare (ex. via Nykarleby hemslöjd, YA! eller Novia)

3-5 år	Språkens rika värld	Sagornas värld	Sagor, rim och ramsor. Sagor inspirerade av författare i Nykarleby. Boklådor med önskat tema kan fås från biblioteket	Biblioteken i Nykarleby, Konstnärer, Kultur & Fritid, andra aktörer, andra daghem	Sagor på svenska, finska och andra aktuella språk. Daghemmet kontaktar själva i fråga om boklådor
		Sagostund	Sagostund i gruppen, besök från biblioteket.	Biblioteken i Nykarleby	1 besök (sagostund) vartannat verksamhetsår. Föreståndare tar kontakt.
	Mina många uttrycksformer	Musik/Teater	Besök av lokala musiker, uppträdanden på äldreboende, dans, besök av/besöka barnteater	Wava-institutet, Novia, andra aktörer, äldreboende och välfärdscentralens bäddavdelning i Nykarleby, Kultur & Fritid, andra daghem, Wasa teater	Respektive daghem arrangerar själva eller deltar i utbud koordinerat av Kultur & Fritid eller annan part
		Konst	Bjuda in konstnärer, egen utställning, workshop kring konst, besöka utställningar	Kultur & Fritid, andra aktörer	Respektive daghem arrangerar själva eller kontaktar en konstnär/hantverkare (ex. via Nykarleby hemslöjd eller Novia)
	Jag och vår gemenskap	Närmiljöns historia	Tidsresa, bekanta sig med gamla föremål och kulturarv, ev. utomstående aktör som berättare. Lyfta fram Topelius sagor, om möjligt besöka Kuddnäs eller andra museer.	Kultur & Fritid, museer i Nykarleby, lokala aktörer, BARK	Daghemmets geografiska läge avgör huruvida gruppen besöker/får besök för att lära känna sin närmiljö och historia
		Mångkultur	Möta olika kulturer i gruppen. Olika folkdräkter, danser, lekar, sånger, maträtter och traditioner.	BARK, andra aktörer, Kultur & Fritid	Ta vara på det enskilda barnets kultur. Förverkligas inom den egna lärmiljön eller utanför

Åk	Aktivitet/tema	Förverkligande/metod Nyckelord	Samarbetspart	Kommentarer Tillvägagångssätt
0-2	Mitt första lånekort :)	Info om biblioteket och sagostund (utveckling av läsfärdighet, söka information)	Biblioteken i Nykarleby	Första kontakt med biblioteket. Biblioteket skickar ut låntagarblanketter till skolornas nya elever.
	Konstworkshop/besök i ateljé eller hos hantverkare	Besök av konstnär/hantverkare eller besök i ateljé. (Fantasi, äventyr, handens arbete, visuellt uttryck, tolka bilder)	Lokala aktörer / Novia	Konstämnesläraren kontaktar en konstnär/hantverkare. (ex. via Nykarleby Hemslöjd r.f., YA! eller Novia)
	Ordkonst & berättande, författarbesök	Workshop (t.ex. sagor, rim och ramsor, lokala berättelser, berätta historier)	Utomstående aktör eller kontakter via Bibliotek / Kultur & Fritid.	Läraren i modersmål kontaktar ordkonstnär/författare. Biblioteket / Kultur & Fritid bistår vid behov. Ev. som Kultur i skolan projekt.
	Lära känna kulturarv i närmiljön; hembygdsmuseum och minnesmärken	Besök vid t.ex. hembygdsmuseum och/eller minnesmärken i närmiljön (kulturell närmiljö, kulturarv)	Hembygdsmuseer, aktiva lokalkännare, Kultur & Fritid	Skolans geografiska läge avgör vilket museum och/eller minnesmärke som besöks för att lära känna sin närmiljö och historia. Läraren kontaktar lokalmuseum eller annan lokal part. Kontaktuppgifter på www.nykarleby.fi eller www.museiportalosterbotten.fi
	Musikkonsert / teaterföreställning	Besök i skolan eller till teater/konsert (öva sig i att uppträda, olika kulturella uttryckssätt)	Utomstående aktör; Wava-institutet, Novia, teatergrupper eller kontakt via Kultur & Fritid	Enligt aktuellt utbud. Respektive skola arrangerar själva eller deltar i utbud koordinerat av Kultur & Fritid eller annan part.
	Topeliussaga	Sagostund i bibliotek (kulturarv, fantasi, inse att varje text har en upphovsman och ett syfte)	Biblioteket	Efter Nykarlebyveckan. Läraren bokar in sin grupp.
	Bokprat	Bokprat för klassen (fundera över skillnad mellan fiktiv och verklig värld, utveckla kritiskt läsande)	Biblioteket	Lärarna bokar in sina klasser via frågeformuläret som finns på ein.fi i maj månad. Biblioteket utformar årsschemat. 2ggr/under blocket

3-6	Besök på Kuddnäs museum	Minitidsresa (kultur förr och nu, kulturarv, historia)	Kuddnäs museum/Kultur & Fritid	Läraren bokar in sin klass (kuddnas@nykarleby.fi) för minitidsresa.
	Bokprat	Bokprat för klassen eller i biblioteket (tolka och kritiskt granska varierande texter, lära sig skillnad mellan fiktion och fakta)	Biblioteket	Minimi 2 ggr/block. Lärarna bokar in sina klasser via frågeformuläret som finns på ein.fi i maj månad. Biblioteket utformar årsschemat.
	Ordkonst & berättande, författarbesök	Workshop i ordkonst/berättande eller skrivande. (uppmuntra glädje att uttrycka sig på olika sätt - språkbrukare, fantasi, språkliga rötter)	Utomstående aktör eller kontakter via Biblioteket / Kultur & Fritid.	Läraren i modersmål kontakter ordkonstnär/författare. Biblioteket / Kultur & Fritid bistår vid behov. Ev. som Kultur i skolan projekt.
	Konstutställning	Besöka en utställning i Rådhusgalleriet, Kyrkogatan 4 eller ev. annat lokalt galleri. (uppleva och tolka konst)	Kulturverksamheten/Kultur & Fritid eller annan aktör	Läraren väljer utställning som besöks och bokar in klassen som besöker utställningen tillsammans med läraren och museiamanuens eller konstnär. Info om utställningar i Rådhusgalleriet på www.nykarleby.fi eller genom kontakt till kultur@nykarleby.fi
	Musik / Teater	Besök i skolan eller utanför (uppleva och tolka kultur, uppmuntras att använda kroppen för att uttrycka känslor, åsikter och tankar)	Utomstående aktör; Wava-institutet, Novia, teatergrupper eller kontakt via Kultur & Fritid	Enligt aktuellt utbud. Respektive skola arrangerar själva eller deltar i utbud koordinerat av Kultur & Fritid eller annan part.
	Specialmuseum	Lokalt eller regionalt. (kulturarv, lokala särdrag, specialområden)	Olika museer	T.ex. Nanoq i Jakobstad (passar åk 4 när de läser om Island och Grönland), privata- och specialmuseer, (ex. farmmuseet, dock- och totemmuseum, skolmuseet). Läraren kontakter museum och bokar in besök. Info på: www.museiportalosterbotten.fi Notera även digitalt material tex. via www.kulturosterbotten.fi

	Mångkultur, tolerans, diversitet	Besök i skolan (kulturer, språk, mänskliga rättigheter, religion, högtider, jämföra olika traditioner och kulturer, internationellt samarbete)	Kredu, Kultur & Fritid, Nykarleby Flyktingvänner rf, privatperson eller annan part	Skolan besluter på vilket sätt besöket förverkligas. Besök av privatpersoner med annan nationalitet, ESC volontärer (European Solidarity Corps) som kommer via Kultur & Fritid (årlig förfrågan av Kultur & Fritid till skolorna om besök av ESC volontär) eller besök av studerande/studerandegrupp vid Kredu. Skolan kontaktar själv privatpersoner eller Kredu.
	Folkkultur	Folkmusik, folkdans, folkdräkt, immateriellt kulturarv, lokala festtraditioner (identifiera och värdesätta kulturarv)	Lärare eller utomstående, t.ex. BARK, i skolmiljö eller utanför.	Förverkligas inom den egna lärmiljön eller utanför denna. Med egen personal eller utomstående aktörer.
	Biblioteksundervisning och informationssökning	Biblioteksbesök (lära sig använda olika typer av källor och söktjänster) Ljudböcker	Biblioteket	Åk 5-6. Läraren kontaktar biblioteket i god tid före biblioteksbesöket
7-9	Historisk plats/museum i Nykarleby eller regionalt	Besök på historiska eller arkeologiskt intressanta platser eller museer, t.ex. förknippade med något aktuellt tema (lära känna och värdesätta sin livsmiljö och dess kulturarv)	Museum eller annan part beroende på tema.	Läraren bestämmer vad som tas upp; ex. Besök på slagfält, Oravais historiska förening, Österbottens museum
	Tidsresa	Tema, aktuellt, historiskt (kulturarv på ett mångsidigt sätt)	Kultur & Fritid/BARK (Barnkulturnätverket i Österbotten) eller annan part	Genomförs som samarbete med BARK eller annan part.
	Biblioteksundervisning och informationssökning	Biblioteksbesök (söka information och använda informationskällor på ett mångsidigt sätt som underlag för arbete, reflektera över hur olika söktjänster och databaser fungerar, begrepp som datasekretess och upphovsrätt)	Biblioteket	Åk 7. Läraren kontaktar biblioteket i god tid före biblioteksbesöket.

	Interaktivt besök på biblioteket	Biblioteksbesök (analytisk, kritisk och kulturell läskunnighet, texter som berör arbetslivet, textgenrer som är berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande)	Biblioteket (inom undervisningen)	Lärarna bokar in sina klasser via frågeformuläret som finns på ein.fi i maj månad. Biblioteket utformar årsschemat.
	Hembygdsarkiv/ släktforskarverksamhet	Besök i hembygdsarkivet / bibliotekets hembygdssamling / bekanta sig med FINNA (Skapa forskarintresse, lära känna sin historia i ett större sammanhang)	Släktforskarna / Biblioteket / Arkivhållare	Läraren kontakter släktforskarförening, biblioteket eller arkivhållare.
	Drama (teater, musikal, balett, opera m.m.)	Besök vid en professionell kulturinstans (uppleva och tolka kultur, använda kroppen för att uttrycka känslor och tankar)	Wasa Teater, Vaasan kaupunginteatteri, Schaumansalen, övriga regionala, nationella	Läraren tar direkt kontakt med aktören. Ev. medel från Kultur i skolan Konsttestarna för åk 8.
	Konst- / musikworkshop	I eller utanför skolan (estetiskt tänkande, samband mellan kultur och välbefinnande, påverka genom konst, kreativt skapande)	Egna konstämnes- alt. musiklejare eller i samarbete med Wava-institutet / Novias / YAs utbildningar	Förverkligas inom den egna lärmiljön eller utanför denna. Med egen personal eller utomstående aktörer. Ev. medel från Kultur i skolan.
	Film & Media	Ur ett konstperspektiv (analysera mediemiljön, tolka konst och kultur, kreativ verksamhet, framträdanden, olika uttryckssätt)	Konstämnesläraren eller utomstående, t.ex. Novia, BARK.	Förverkligas inom den egna lärmiljön eller utanför denna. Med egen personal eller utomstående aktörer
	Mångkultur	Samarbete kring mångkulturellt projekt eller – tema (motverka rasism, respekt för mänskliga rättigheter, kulturell mångfald, vidga världsbilden)	Kredu, Kultur & Fritid/ESC-volontärer, Nykarleby Flyktingvänner r.f. eller annan part	Skolan beslutar på vilket sätt aktiviteten förverkligas.
	Nutidskultur	Nya aktuella kulturfenomen – samhällskonst, stand up, digital grafik, animation, performance m.m. (fördomsfrihet, nya perspektiv, experimentella arbetssätt)	Lärare eller utomstående aktörer	Förverkligas inom den egna lärmiljön eller utanför denna. Med egen personal eller utomstående aktörer.

Åk	Aktivitet/tema	Förverkligande/metod Nyckelord	Samarbetspart	Kommentarer Tillvägagångssätt
TG	Utbyte och resor	Reser till vänskolor och tar emot gäster. Studerande håller presentationer om förutbestämt ämne.	Vänskolor i Tyskland och Frankrike	Kontaktlärarna förverkligar samarbetet.
	Teaterbesök	Skolan åker på teaterresa och tittar på teater enligt det aktuella utbudet.	Lokala och nationella teatrar.	Ansvarig(a) lärare kontaktar teatern och förverkligar samarbetet.
	Skolfest	Skolan ordnar skolfester enligt bestämt tema.	Ansvariga lärare och arbetsgrupp med studerande (t.ex. Studerandekårsstyrelsen)	Ansvarig(a) lärare och studerande samarbetar och förverkligar skolfesten.
	Kulturbesök	Lärare tillsammans med studerande (antingen i helklass eller mindre grupper) besöker lokala och nationella kulturinstanser, t.ex. muséer.	Lokala och nationella aktörer	Ansvarig(a) lärare förverkligar samarbetet med utomstående aktör.
	Biblioteksundervisning	Biblioteksbesök (söka information och använda informationskällor på ett mångsidigt sätt som underlag för arbete och studier). Författarbesök och bokprat.	Biblioteket	Ansvarig(a) lärare kontaktar biblioteket.
	Mångkultur	Studier och projekt kring temat mångkultur i diverse studieavsnitt i olika ämnen. Öppna perspektiv, vidga studerandes världsbild och skapa en förståelse för mångkultur.	Lokala aktörer	Lärare kontaktar lokala aktörer samt skapar innehåll i studieavsnitt som möjliggör arbetet.

Årsplan - märkesdagar och evenemang

Läsåret	Åk	Märkesdag /evenemang	Förverkligande/ sätt	Samarbetspartner	Kommentarer
Augusti	0-2	Lär känna en Topeliussaga	Sagostund/ folder	Biblioteket	Nykarlebyveckan
	0-9, TG	Nykarlebyveckan		Kultur & Fritid	
September	3-9, TG	Företagardagen 5.9. Nykarleby stad grundades 7.9.1620 Read hour		Ev. Nykarleby Företagare r.f., Concordia, NIC m.fl.	
Oktober	0-9 0-1	Aleksis Kivi 10.10. FN-dagen 24.10. Sagadagen, Satupäivä 18.10.	Tema jobb Sagostunder	Biblioteket	
November	0-6 0-9, TG	Svenska dagen 6.11. Barnkonventionens dag 20.11.	temabokprat	Biblioteket	Nordiska litteratursveckan
December	0-9, TG 0-9, TG 3-6	Självständighetsdagen 6.12. Sibeliusdagen, den finländska musikens dag 8.12. Joulua odotellessa	Självständighetsfests för åk 6 Finsk julallsångskväll	Kultur/Kuddnäs	Elever från Metsäkulma deltar
Januari	3-9, TG	Topeliusfest 14.1		Kultur & Fritid	
Februari	0-9, TG	Runebergsdagen 5.2, Samiska nationaldagen 6.2. Kalevaladagen 28.2.			
Mars	0-9, TG	Minna Canth-dagen 19.3 Världsberättardagen (vårdagjämning) Världsdagen för Downs syndrom 21.3			
April	0-9, TG	Mikael Agricola dagen (finska språket) 9.4 Veterandagen 27.4.		Kultur & Fritid	
		Läsveckan, (vecka 16)	I skolan	Läscentrum / biblioteket	Läscentrum delar tips & idéer
Maj		Nationella museidagen 18.5. Kuddnäs öppnar		Kultur & Fritid	

Minimikrav – ett barn som gått ut grundskolan i Nykarleby bör ha:

- Lärt sig att Nykarleby även kallas författarnas stad, Nykarlebyförfattarna kopplas till lokal- och kultursamhället.
- Förutom det lokala kulturutbudet även känna till olika konstformer; såsom t.ex. balett, opera, cirkus, performancekonst och dockteater.
- Bekantat sig med lokal arkeologi, t.ex. Jeppo, Socklot
- Tagit del av en teaterföreställning och en konsert i skolmiljö eller utanför
- Bekantat sig med/besökt regionteatern Wasa Teater alt. Vaasan kaupunginteatteri
- Besökt och använt biblioteket, även det digitala biblioteket, samt fått lånekort
- Tagit del av bokprat och författarbesök
- Deltagit i en tidsresa
- Deltagit i en workshop kring musik och/eller konst
- Besökt ett hembygds- alt. lokalmuseum och Kuddnäs museum, Zacharias Topelius barndomshem
- Besökt ett minnesmärke i närmiljön och/eller Jutas monumentet
- Besökt en konstutställning i Rådhusgalleriet eller ev. annat lokalt galleri
- Lärt sig använda digitala källor/databaser med lokal och kulturell information, t.ex. Nykarlebyvyer, ÖT:s arkiv, Svenska Yles arkiv, författardatabasen Brösttoner, Boksampo, arkivdatabasen Finna, SLS:s sida om Topelius skrifter m.fl.

Kulturläroplanen är uppgjord våren 2016 av Kultur & Fritid och Stadsbiblioteket i samarbete med läroplansgruppen.

Kulturläroplanen uppdaterad hösten 2019 av representanter för småbarnspedagogik, skola och välfärdssektorn.

Kulturläroplanen är uppdaterad våren 2023 av representeranter för småbarnspedagogik, skola (även Topeliusgymnasiet) och välfärdssektorn.

Godkänd i välfärdsnämnden 21.11.2019/69§ (NKBY/913/12.05.00.00/2019)

Godkänd i välfärdsnämnden 20.4.2023/31§ (NKBY/293/00.01.02.01/2023)